

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségpszichológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/2

Tárgynév:	Társadalmi nemek szociálpszichológiája 2.
Tárgykód:	GEND07
Tárgyfelelős neve:	Kövér-Van Til Ágnes
Tárgy követelménye:	Kollokvium (5)
Tárgy heti óraszám:	0/0/2

Oktatás célja:

A kurzus célja annak bemutatása, hogy miként szerveződik az identitás, és a nemi szerepekkel való összefüggései hogyan jelennek meg a társadalom, a csoportok és az egyének szintjén. További cél annak tudatosítása, hogy az önreprezentációkba beépülő nemi szerepeknek számos következménye van, amelyek egyenlőtlenségeket is eredményeznek a nemek között.

A kurzus ismerteti az én (self) legfontosabb szociálpszichológiai vonatkozásait (a self és az identitás fejlődése, a kisebbségi identitás fejlődésének modelljei, identitás és stigma kérdései). A társadalmi nemi szerepek személyiségbe való beépülésének magyarázatakor a biológiai, a pszichológiai és a rendszer szinten ható folyamatokat elemzi. A nemi szerepek elsajátításának és a nemi identitás kialakulásának különféle elméleteit kritikai megközelítésben, történeti és kulturális kontextusban mutatja be (pszichoanalitikus elmélet, szociális tanuláselmélet, kognitív megközelítések, szociális konstruktivista szemlélet). Konkrét jelenségek és mechanizmusok elemzésével illusztrálja a self és a nemi szerepelvárások összefüggésének jelenségeit (sztereotípa-fenyegetés, identitás-fenyegetés, nemi orientáció témái; heteroszexizmus és LMBTQ identitások, interszekcionalitás).

Tantárgy tartalma:

Tematika (dupla előadások)

02.22. Bevezetés: én, identitás, gender

1. Az én (Self) konstrukciója a pszichológiában; énkép, énfogalom, önértékelés, énbemutató. Identitás; alapfogalmak (stabilitás/változékonyság, személyes és társas identitás)
2. A nemi szerepek és a Self; alapfogalmak (biológiai nem, pszichológiai nem, társadalmi nem, nemhez igazodás, nemi identitás, szexuális orientáció, femininitás, maszkulinitás)

Ajánlott irodalom

ELLEMERS, N., SPEARS R., DOOSJE, B. (2002) Self and Social Identity. *Annual Review of Psychology*, 53, 161–186. GOLOMBOK, S., FIVUSH, R. (1994) Introduction. In Golombok, S., Fivush, R. (1994) *Gender development*. Cambridge:

Cambridge University Press, 1–15.

MCGUIGAN, J. (2014) The Neoliberal Self. *Culture Unbound, Journal of Current Cultural Research*, 6, 223–240.

OYSERMAN, D., ELMORE, K., SMITH, G. (2012) Self, Self-Concept, and Identity. In Leary, M.R., Tangney, J.P. (Eds.) *Handbook of Self and Identity*. New York; London: The Guilford Press, 69–104. (4. fejezet, Self, Self-Concept and Identity)

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségpszichológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/2

Tantárgy tartalma:

03.08. Az identitás dinamikája (fejlődés, fenyegetettség)

1. Klasszikus és újabb identitásfejlődési elméletek (Erikson, Marcia)
2. Kisebbségi/többségi identitás fejlődése, privilégiumok, (rasszizmus: etnikai identitás; szexizmus: nemi szerep

identitás; heteroszexizmus: LGBT+), többszörös identitás, interszekcionalitás, fenyegetett identitás (sztereotípa- fenyegetés, identitás-fenyegetés), stigma

Ajánlott irodalom

BILODEAU, B.L., RENN, K.A. (2005) Analysis of LGBT Identity Development Models and Implications for Practice. *New Directions for Student Services*, 111, 25–39.

COLLINS, P.H., CHEPP, V. (2013) Intersectionality. In Waylen, G., Celis, K., Kantola, J., Weldon, S.L. (Eds.) *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford Handbooks Online. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199751457.013.0002

PESCOSOLIDO, B.A., MARTIN, J.K., LANG, A., OLAFSDOTTIR, S. (2008) Rethinking theoretical approaches to stigma: A Framework Integrating Normative Influences on Stigma (FINIS). *Social Science & Medicine*, 67, 431–440.

PHINNEY, J. S., - ONG, A. D. (2007) Conceptualization and measurement of ethnic identity: Current status and future directions. In: *Journal of Counseling Psychology*, 54, 271–281.

QUINTANA, S. M. (2007). Racial and ethnic identity: Developmental perspectives and research. In: *Journal of Counseling Psychology*, 54, 259–270.

SETH, J., SCHWARTZ, M. et al. (2013) Identity Development, Personality, and Well-Being in Adolescence. Theory, Research, and Recent Advances. In Lerner, R. M., Easterbrooks, M. A., Mistry, J., Weiner, I.B. (Eds.), *Handbook of psychology: Developmental psychology*. Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc, 339–364.

03.22. A nemi identitás kialakulásának klasszikus pszichológiai elméletei és azok kritikái

1. Pszichoanalitikus elméletek (Freud, Chodorow)
2. Szociális tanuláselmélet (Bandura), kognitív fejlődéselméletek (Kohlberg, Slaby és Frey)

Ajánlott irodalom

CHODOROW, N., (1996) Feminizmus, nőiség és Freud. *Thalassa*, 7, 37–52.

GOLOMBOK, S., FIVUSH, R. (1994) Cognitive developmental theories. In Golombok, S., Fivush, R. (1994) *Gender development*. Cambridge: Cambridge University Press, 89–111.

GOLOMBOK, S., FIVUSH, R. (1994) Psychoanalytic approaches and moral development. In Golombok, S., Fivush, R. (1994)

Gender development. Cambridge: Cambridge University Press, 55–74.

GOLOMBOK, S., FIVUSH, R. (1994) Social learning theory. In Golombok, S., Fivush, R. (1994) *Gender development*.

Cambridge: Cambridge University Press, 75–88.

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségpszichológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/2

Tantárgy tartalma:

BORGOS A. (2017) Pszichoanalitikus elméletek nőiségképe Freudtól a feminista pszichoanalízisig. In Kovács Mónika (szerk.)

Társadalmi nemek. Elméleti megközelítések és kutatási eredmények. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 21–37.

04.12. Gender & Self

1. A hagyományos nemi szerepek következményei és korlátai; posztmodern nemi szerepek 2. Nemi szerepek és az oktatás, karrier és nemek

Ajánlott irodalom

BURN, S.M. (1996) Limitations of the traditional female role. In Burn, S. M. (1996) *The Social Psychology of Gender*. New York: McGraw-Hill, 59–85.

BURN, S.M. (1996) Limitations of the traditional male role. In Burn, S. M. (1996) *The Social Psychology of Gender*. New York: McGraw-Hill 86–108.

KOVÁCS M. (2007) Nemi sztereotípiák, nemi ideológiák és karrier aspirációk. *Educatio*, 16, 99–114.

KOVÁCS M. (2014) Nemi sztereotípiák és előítéletek az iskolában. In Gordon Györi J. (szerk.) *Tanárok interkulturális nézetei és azok hatása az osztálytermi munkára: A multikulturális és interkulturális szemlélet elméleti alapjai és*

történeti vonatkozásai az oktatásban. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 45–51.

04.26. Azonosulás és cselekvés: társas identitás, aktivizmus, identitáspolitika

1. Egyéntől a (kis)csoportokon át a társadalomig: "doing gender"; "the personal is political"
2. A cselekvés és társadalmi változás feltételei: azonosulás, nemi szerep orientáció, aktivizmus, átpolitizált identitás

Ajánlott irodalom

BECKER, C. J., WAGNER, U. (2009) Doing gender differently – The interplay of strength of gender identification and content of gender identity in predicting women's endorsement of sexist beliefs. *European Journal of Social Psychology* 39, 487–508.

SZABÓ M. (2015) "Nem vagyok feminista, de..." – az "f betűs szó" felvállalása. *Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris E-folyóirat*, 5, 55–69.

SZABÓ M., KOVÁCS M. (2017) A feminizmus szociálpszichológiája: attitűdök, identitás, cselekvés. In Kovács M. (szerk.) *Társadalmi nemek. Elméleti megközelítések és kutatási eredmények.* Budapest: Eötvös Kiadó, 171–186.

WARNKE, G. (2007) Hermeneutics and the politics of identity. In Warnke, G. (2007) *After identity. Rethinking Race, Sex, and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press, 223–244.

WHITEHEAD, S., TALAHITE, A., MOODLEY, R. (2013). Gender and the Politics of Belonging: Place, Nationhood, Culture, and Globalization. In Whitehead, S., Talahite, A., Moodley, R. (2013). *Gender and Identity: Key Themes and New Directions*. Oxford: Oxford University Press.

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

TÁTK Kisebbségpszichológia Tsz.
(TÁTK-KISEBB-TANSZ)

2017/18/2

Tantárgy tartalma:

05.10. Vendéglőadások

Számonkérési és értékelési rendszere:

A teljesítés feltételei: (1) digitális fotóösszé készítése az "identitás" témájában (3-5 lehetőség szerint saját készítésű fotóval, részletek az első órán) május 18.-ig; (2) zárthelyi dolgozat választott vizsgaidőpontban az előadás anyagából és a megadott kötelező olvasmányokból. A vizsgán tesztekre és egy esszékérdésre kell válaszolni. Az esszé jellegét tekintve átfogóbb, melynek megírásával a vizsgázók azt bizonyítják, hogy képesek átlátni nagyobb léptékben is a témákat és összefüggéseiket. Időtartam: maximum 90 perc. Az UV szóbeli, ahol első lépésben a sikertelen vizsga esszétémáját kell javítási céllal szóban kifejtetni, majd a tematika valamely – a vizsgáztató által kijelölt – résztémájáról kollokválni.

Kötelező irodalom:

Bem, S.L. (2007) Maszkulinitás/femininitás. In Kende A. (szerk.): *Pszichológia és feminizmus. Hogyan alakította át a pszichológia elméleteit, kutatási kérdéseit és módszereit a társadalminem-kutatás*, 91–120. Budapest: L'Harmattan

Fagot, B.I., Rodgers, C.S., Leinbach, M.D. (2000) Theories of gender socialization. In Eckes, Th., Trautner, H.M. (eds.) *The developmental social psychology of gender*, 65–90. Lawrence Erlbaum
Gilligan, C. (1999) A nő helye a férfi életciklusában. Cs. Czachesz E. (szerk.) *Multikulturális nevelés,*

interkulturális oktatás, 77–89. Budapest: Mozaik

Goffman, E. (1998) Stigma. In Erős F. (szerk.) *Megismerés, előítélet, identitás*, 253–295. Budapest: Új

Mandátum

Ryan, M.K, Branscombe, N.R. (2013) *The SAGE handbook of gender and psychology*. Los Angeles: SAGE. (6., 11., 15., 26. fejezetek)

Eliot R. Smith, Diane M. Mackie, Heather M. Claypool (2016) *Szociálpszichológia*, Budapest: Eötvös (4. és 6. fejezetek)